

4

Handwritten signature in purple ink

მედიცინა და მკურნალობა

საქართველოს

035060
1920

035060 0664

გასილი კაშენსკის.

დადგება ხანი: შენც მოღუნდები:
 გილაატებენ ძველნი მღერანი.
 ფიქრი დაგამბობს: ვის რად უნდები:
 ზმაჩახლენილი ბერი ვერანი.
 წამოგებურვის სველა რუსული,
 გადატრუსული ვით ნაპურალი.
 და მრისხანებით პირგალურსული
 აღარ დაგინდობს თეთრი ურალი.
 ჩაგეთესლება ტვინის დუბეში
 გადაშენების ავი შივილი:
 უკანასკნელი შენი ნუგეში
 იქნება მხოლოდ ბავშვის ყივილი.
 ბაბუ ვასა: გვითხარ ზლაპარი:
 სად დათარეშობს სტენკა რაზინი...
 და გადიშლება შენ წინ საფარი:
 უფა: აშტრაბან: ავლან: კახვინი.
 და ვოლგა, ვოლგა დაუნდობელი—
 გადალექილი ვნების ტბორებით:
 შიგ ქერა ქალი მუდამ მდომელი:
 მკერდებს რომ იზელს მრუში ზმორებით.
 სიტყვა ჩაგითრევს—ნელი: დარული:
 ხანდახან კიდევ ჩაგეყვინებდა.
 მაგრამ ეს მხარეც ლეგენდარული
 შენში უცრათ გადაინთება, —
 და ეტყვი ბავშვებს: კარგი რამ არის
 გველი წითელი და რქანაყარი.
 წადით, აკოცეთ მიწას თამარის:
 სადაც მგოსნებში ვიყავ მაყარი.

თფილისი, კონსერვატორიის ზაღი,
 კაშენსკის იუბილეა,
 1919, ნოემბრის 28.

გასილი კაშენსკის
 11.11.1919

ვალერიან გაფინდაშვილი.

ღავით გურამიშვილი.

პარალელში.

1.

ერთმა ახალგაზდა პოეტმა, რომელსაც ახასიათებს დიდი გაბედულობა და დიდი ნიჭი, სთქვა პარადოქსი: „როდესაც მე ვიყურები წარსულისკენ, რუსთაველამდის ვერავის ვხედავ“ ეს არ არის მართალი თუნდაც იმიტომ რომ რუსთაველის შემდეგ იყვნენ გურამიშვილი და ბარათაშვილი. ეს პარადოქსი იმასაც მოწმობს, რომ თანამედროვე პოეტების და რუსთაველის შორის უფსკრულია. დღეს რუსთაველი ჩვენთვის უდიდესი სახელია, მაგრამ მისი ესთეტიური დაფასება კიდევ პრობლემაა. რუსთაველის გავლენის სათვის აუცილებელია იმ პოეტების შესწავლა, რომელნიც მას განაგრძობენ. მაგრამ დღეს სემირამიდის ბალებივით კიდიან პაერში. რუსთაველის ცოდნა შეადგენს მკირვარიცხოვან ფილოლოგიების და ლინგვისტების უპირატესობას, მწერლები კი რუსთაველს შესაფერისად ვერ იცნობენ. დროა დაარსდეს რუსთაველის სახელის აკადემია, სადაც პოეტები ფილოლოგებთან ერთად შეისწავლიან ჩვენს ბუმბერაზ პოეტს.

თუ დღეს შექსპირს და პუშკინს პოეტები სცემენ, (სუბინტიორნი, ბრიუსოვი, ბლოკი, ვიაჩესლავ ივანოვი), რუსთაველის გამოცემა შეუძლია მხოლოდ მეცნიერს (მარი, აბულაძე, ინგოროყვა, კაკაბაძე). რუსთაველი ჩვენთვის არის დაკეტილი სასახლე, ამ სასახლეს გაუგებარი სიტყვები სდარაჯობენ, როგორც ლომები.

ახლა იწყება ქართულ პოეზიაში რუსთაველის და ძველ პოეტების რენესანსი, თუმცა ეს რენესანსი ჯერ ლექსიკონის აღდგენას შეეხება, წარსული ეპოქები, მათი ინტიმური სტილი უფრო ძნელი მისაწოდებია. და ეს იქნება მიზანი მწერლების შემდეგი მოღვაწეობისა. თანდათან უნდა დავიბრუნოთ წარსული, როგორც პომპეია და გერკულანუმი. გურამიშვილი არის საფუძვრი იმისთვის, რომ ჩვენ შევიდეთ რუსთაველის სასახლეში და უკანასკნელად დავბრმავდეთ მისი ლალებით და ზურმუხტებით.

2.

გურამიშვილის ავტოპორტეტი—მოჩვენებაა. მოჩვენებაა მთელი მისი ტანი—თითქოს დასველებული, ლოცვად აპყრობილი ხელები, აწეული მხრები, დაფერფლილი სახე, მისი კანკალი და შემოდგომა!

ერთი შეხედვით გავს აღმართ მთას—აბსენტით დასწეულს.

მისი ტყვეობა ლექებთან, პრუსიელებთან, ტყვეობიდან გამოტყვევა, ხეტიალი უდაბნოში, მონაწილეობა სხვა და სხვა ომებში და სიკვდილი თოვლიან რუსეთში გვაგონებს სერვანტესის და ვერლენის ცხოვრებას, რომელმაც თავისი დღეები გაატარა ყავახანაში, საავათმყოფოში და საპყრობილეში.

გურამიშვილი არ არის დონ-კიხოტი, თუმცა ის დონ-კიხოტს გავს, რომელიც უკვე დაბრუნდა რაინდულ მგზავრობიდან და ლოგინში კვდება. გურამიშვილი დონ-კიხოტი უნდა ყოფილიყო და ბედმა მას გამლეთობა აოგუნა.

გურამიშვილი ენათესავება თავისი შემოქმედებით ფრანგ დეკადენტებს და მეოცე საუკუნის ქართველ პოეტებს. მის რითმებს და სახეებს (ხანოისხან შეუგნებლათ-ატავისტურად) იმეორებს თანამედროვე პოეზია. გურამიშვილს აქვს ქართული პოეზიის ყველა რიტმები, მისი რითმა მდიდარია და მოულოდნელი. მთელი თავისი პოეზიის ფორმით და შინაარსით ის დღევანდელი პოეტების წინამორმედეაა. გურამიშვილი ჩვენს პოეზიაში

პირველ რეალისტად და ხალხურ პოეტად ითვლება (ერთიერთი იდილია-„ქაცვია მწყემსი“), მაგრამ გურამიშვილს აქვს გამძაფრებული სახეები, რომელთაც არ დაიზარებდა თავის ედემისტვის ახალი პოეზიის მღვდელმთავარი ბოდლერი, („კაცის და სიკვდილის შელაპარაკება და ცილობა“).

გურამიშვილი უფრო განწირული იყო ცხოვრებიდან, ვიდრე რომელიმე სხვა ქართველი პოეტი. გურამიშვილი, როგორც ნიკო ფიროსმანაშვილი, უნდა გადაიქცეს ჩვენი ხელოვნების და ბოჰემის ლეგენდათ. ვერლენზე უფრო დააქვრივა ცხოვრებამ გურამიშვილი და, ღმერთო ჩემო, როგორი ცრემლიანი სიტყვებით, უიმედო ქვითინით შესჩივის ის ბედს თავის ობლობას. („ანდერძი დავით გურამიშვილისა“). ვერლენი ეუბნება მადონას: „ჩემი პირი, შებილწული ღვინით და გინებით, ვერ ბედავს თქვენს ჭება—დიდებას“. გურამიშვილს აქვს, როგორც ვერლენს, საუბარი ქრისტესთან და მადონასთან. არა ნაკლებ ვერლენზე კონდა უფლება მშიერს, ბრუციანს, უცოლშვილოს, კოკლს, მელოტს და სამშობლოდან განდევნილს გურამიშვილს მიემართა დაწვარ სონეტებით მადონასათვის. („ვედრება ღვთის მშობლისა დავითისაგან“. ის უძახის მადონას „დავითიანში“ სიონეველ ასულს—ქალწული ღვთისა მზეველი. „მიგრილე ცოდვით საწვავი—იესო-ქრისტეს მშობელო, განმადლე მადლით მშიერი, იესო ქრისტეს მშობელო“. „შენ საჭებრად რიტორიკა არს ვით თევზი, უბო, უტყვი, მე ვით ვიტყვი შენს ჭებასა, ნაწვართი ვარ, ვით პირუტყვი“.

ქართულ პიეზიაში არავინ არ ატირებულა ისე, როგორც გურამიშვილი. მთელი ვერლენის მათხოვრობა არის გურამიშვილის ლირიკაში, არის ვერლენის ღვთის მასაჟობა. თავადი გურამიშვილი იყო ბოჰემა თავისი ცხოვრებით და მის პოეზიაში იშლება ბოჰემური მსოფლმხედველობა.

ჩვენ პოეზიას ყავს საკუთარი ვერლენი, სევდის და რელიგიის ორგიასტობით, სიკვდილის ესთეტიკით, სოფელი, ქვრივი, ქრისტეს და მადონას მოტრფიალე, სათუთი და კეთროვანი, ტკბილი და შხამიანი, უსახლკარო და უსამშობლო, რუხი და ყვითელი, პრინცი და მათხოვარი, განწირული და უბედური დავით გურამიშვილი.

გურამიშვილი, როგორც ბოდლერი ადარებს სიკვდილს მზატვარს. მას წარმოუდგენია სიკვდილი, არა ჩვეულებრივად, არა ცელით ხელში: „ტურფა ხარ თვალად, ტანად, სულად ერჩევი ჯარშია; ტანზედა ღიბის კათიბი გიხდების კაბის არშია, ფეხზედ წითელი ჩახჩური, მწვანე კემუბტის მაია“. გურამიშვილის „სიკვდილი“ გავს ბოდლერის „სიკვდილს“, რომელიც ფრანგმა პოეტმა მოიყვანა მასკარადში, როგორც მშვენიერი კავალერი („სიკვდილის ცეკვა“). გურამიშვილმა ბოდლერზე უფრო ადრე შექმნა სიკვდილის ესთეტიკა. ედგარ პოეზე უფრო ადრე შექმნა გურამიშვილმა საშინელების პოეზია:—ის ადიდება სიკვდილს, როგორც პუშკინის ვალსინგამი ადარებს ემსს, როგორც დე-კვინსი „ღვთაებრივ ოპიუმს“. გურამიშვილი როგორც არლეკინი, ირონიულად ეტყვის სიკვდილს: „თუ შენ გვქამ, შენ გვთიბ, შენს ნაჭამს ვინ გიხვეტს, გიწმენდს, გიგავსო, თუ არვინ გიხვეტს, უთუოდ ნიფხავი ნეხვით შიგ-ავსო“. ეს ირონია სიკვდილისადმი იშვიათი მოვლენაა არა მარტო ქართულ, არამედ მსოფლიო ლიტერატურაში. გურამიშვილის პოეზია შეაზე იყოფა:—ის ბოდლერია თავისი კეთროვანი სახეებით, („საუბარი სიკვდილთან“) უფრო ხშირად კი ვერლენი თავისი აქვითინებული და უიმედო ჩივილებით („სულის ამბავი“; „ანდერძი დავით გურამის-შვილისა“).

ჩვენს კრიტიკაში უკვე აღნიშნული იყო გურამიშვილის პესიმიზმი, მისი კაუშირი მსოფლიო სევდის პოეტებთან. ნიკოლოზ ბარათაშვილი უნდა ჩაითვალოს გურამიშვილის

მემკვიდრედ, რადგანაც „დავითიანის“ ავტორმა უფრო ადრე დასწერა „საწუთოს სოფლის სამღურავი“ და „კაცისა და საწუთროსაგან ცილობა და ბჭობა, ერთმანერთის ძვირის ხსენება“. მთელი პოეზია გურამიშვილის არის გაუთავებელი, „გულსაკლავი“ გოდება და მოქმედობს მკითხველზე, როგორც მიუსვს უკვდავი ქვითინი „დეკემბრის ღამეები“. თავის ნიჭის ავტორცობით გურამიშვილი დოსტოევსკის გავს: რაღაც მისტიური აღტაცებით ეძლევა ის თავის დამკირებას და ათასჯერ იმეორებს თავის დაჩაგრულ ცხოვრების ამბავს—თითქოს სიამოვნებით გვიჩვენებს თავის მუწუკებს. მან სრულებით აღიარა წამების კულტი.—გურამიშვილი განმარტოებულია ქართულ პოეზიაში—მასთან შედარებით ყოველი პოეტი სევდის დილექტანტია. გურამიშვილმა, რომელიც იყო ლომონოსოვის თანამედროვე, თითქოს ჩრდილოეთის გავლენა განიცადა და თავის ლირიკას ჰისკა შემოდგომის ჩასიათი.

თავის პოემის პირველ თავებში გურამიშვილი აგვიწვს ქართლისა და კახეთის ბრძოლას, მაგრამ მისი ეპოქა იყო მხოლოდ დეკორაცია, რომლის ფონზე სწირავდა თავის ლიტერულის გურამიშვილი.

ის დაშორებულია რუსთაველს და თუ რუსთაველი ქანდაკებაა, გურამიშვილი მუსიკაა. წაიკითხავ მის „დავითიანს“, სიტყვები დაგავიწყდება, მაგრამ ავტორი დაგვყვება ყველგან, როგორც ორეული და შეუძლებელია მისი მოცილება. გურამიშვილი ტანჯულია და თანაუგრძნობს ქრისტეს, რომელიც მასზედ უფრო ადრე აწამეს. მე არ გამიკვირდებოდა, რომ გურამიშვილს ჭრანსის კამესზე უფრო ადრე დაეწერა ლექსი: „ლოცვა იმაზე, რომ მე ვიღებთან ერთად შევიდეს სამოთხეში“.

ცხოვრებას და ლიტერატურას ჰყავს, როგორც ვკლესიას, მსახურნი და კათაკმევლნი გურამიშვილი აქამდე კათაკმეველი იყო.

დღევანდელი პოეზია, როგორც ჯვარზე გაკრული ქრისტე, პირდება წამებულ გურამიშვილს ადგილს სასუფეველში—აღდგომის შემდეგ.

3.

„როდის გადაიცვალა, ან სად არის დამარხული გურამიშვილი, ნამდვილათ არ ვიცი. შესაძლოა დაკრძალული იყოს აბტუბის მონასტერში, რომელიც მდებარეობს ხარკოვის, ჩერნიგოვის და პოლტავის გუბერნიების საზღვარზე. პოეტი ბოლოს დროს კალის თვალთ დაბრმავდა და მეორეთი სუსტად ხედავდა: გადაიცვალა მალოროსიაში—დიდ სიღარიბეში“ (ალექსანდრე ხაზანაშვილი, ქართული სიტყვიერების ისტორია). პოეტი ამბობს,

ბედს საქორიდან თვალთ უჩანს, ქალის სახე აქვს ბრმისაო,
დაიარების ქვეყნადა ხელით მძებნელი ქმრისაო;
ვისაც ხელს მოჰკრავს, აიყვანს, ნახავს, გაუჩხრევს პირსაო.
თუ მოეწონა დაიჭერს, თუ არა დასცემს ძირსაო“.

გურამიშვილი თვითონ უძახის თავის თავს გლაზას, რომელიც საუნჯის გარეშე სდგას. ცნობილია მხოფლიო ლიტერატურაში ჭრანსუა ვიონის დიდი და პატარა ანდერძები. გურამიშვილის ლექსი „ანდერძი გურამის—შვილისა“ ატირების შედეგია:

აღარ მსურს ქნარი, საკრავად სტვირი,
არ ზედ დამღერა, აწ ამას ვსტირი;
კრუმან საწუთრომ მარიდა პირი,
არ აღმისრულა მან დანაპირი.

მკითხა ცოდვისა, მიკსენა ძვირი,
ვით გალსა ხესა განმიკმო ძირი;

დამაგლახაჲა, გამკადა მწირი,
საყვარლისაგან მქნა განაწირი.

გული მი'შავა ვითა ნაბ'შირი,
გამაყრევინა თავ'ე თმა ხშირი,
პირი დამიქნო ვითარცა ჩირი,
დამაშეებინა დაღმა ჩიჩვირი.

შემყარა ძნელი ილაო ქირი,
გულზედ მასვია მქელად დანაჭირი;
მომიახლოვდა მწარე სიკვდილი,
ცელ-გალესალი კრძალ-ამოწვდილი.

ვინ ხართ ღებთიანი და მადლიანი,
კოლ-სასწორ მართალ სწორ-ადლიანი,
გთხოვ შემიბრალოთ, როს მკვდარი მნახოთ
შენდობა მითხრათ, როცა დამძარხოთ!

ვისაც რა გცოდნე, ვითხოვ შემინდოთ,
ჩემზედ გონება აღმოიწმინდოთ;
მე აღარ ძალმიძს თქვენი რამ წყენა, —
სიტყვის თქმად ენა მე დამეყენა.

თუ გინდათ კიდევ მაგინოთ თქვენა,
ვერ გავიგონებ, დამიდგა სძენა;
აღარ მაქვს სუნთქვა, არც ამოქნეშა.
მანვე დამშალა, ვინც აღმაშენა.

მცხედრად მდებარე ვულ-კელ-კრეფული.
მივალ, არ მიმდევს თან ერთი ფული;
თუ რამე მაქვნდა, ყველა მანდ დამოჩა:
ყმა, საზლ, ბალ, ბოსტან, თეთრი თუ ფარჩა.

ყველას გაფიცებ ამ საფიცარსა:
თუ ღმერთი გწამდეთ: ამ სამს ფიცარსა
ნუ გაიძნელებთ ასაშენებლად,
გარს ნურას უზამთ დასაშვენებლად.

ნუ გაირჯებით შესაღებლად.
მსუბუქი ქენით წასაღებლად.

ფასს ნუ დაჰკარგავთ დასაბატავად.
თეთრს გაუფრთხილდით დასაფანტავად
მალ მაეშლების მას სილაძაზე, —
მიწა გყრების, ქვა, სილა მანზე.

ვისაც გინდოდესთ თქვენ ჩემთვის კარგი,
თან გამატანეთ ასეთი ბარგი,
რომ ცუდ-უბრალოდ არ დამეკარგოს,
საწყალ ჩემ ცოდვილ სულს რამე არგოს.

ჩემს ცოდვილ სულსაც ეს შეეწევა:
მღვდლის წირვა-ლოცვა, საკმევლის კმევა,
მშვიერთა კმევა, შიშველთა ცმევა,
უსამართლობით არვისა რთმევა.

მკვდარს არას მარგებს ტყება-ტირილი,
ვერ გამაცოცხლებს თავს დაყვირილი;

სჯობს არ ჩაიკეთ ტანთ ძაძა-ფლასი,
მიშიცეთ რამე მღვდელთ წირვის ფასი.

ვამე ცოდვილსა, მე უმადლოსასა,
დავრდომილობით უბუც-უმღვდლოსა!
მე ვინ მილოცავს, ან ვინ მიწირავს,
ან ვინ დამპარხავს, ვინ დამიტირავს?!

უძვიდრო ვიქმენ, არ დამრჩა შვილი
რომ მას აღენთო სანთელი-ცვილი,
ექნა აღაპი დაედგა ტაბლა:
ასე მაღალმან მე დამამდაბლა!

შატობრიანმა ღმერთი უცოლო კაცს შეადარა, ლაჭორგმა სთქვა ერთ ლექსში, რომ
კაცობრიობის ისტორია არის ერთი უცოლო კაცის ისტორია. არ ვიცი ეს რამდენად
მართალია, მხოლოდ უეჭველია, რომ მთელი გურამიშვილის ლირიკა არის ერთი
უცოლო კაცის აღსარება.

გურამიშვილის პოეტიკა დიდაქტიურია:

„ისმინე სწავლის მძებნელო! მიჰყევ დავითის მცნებასა

„ჯერ მწარე ჭამე—კვლავ ტკბილი, თუ ეძებ გემოვნებასა.

გურამიშვილი ტირის უცხოეთში, როგორც ებრაელები სტიროდენ ბაბილონში. ამარ-
თა იღვია საქართველოს გაერთიანებისა, რომელიც იმ დროს დაგლეჯილი იყო. გუ-
რამიშვილმა შეიგნო თავისი პოეტური დანიშნულება, როგორც მოვალეობა ღმერთის
და კაცის წინაშე, მაგრამ მისი უსახლკარო წამება გადალახავს მის ტენდენციებს და
კმნის ავტორისათვის მოულოდნელს პოეტიკას.

ეს არის პოეტიკა და ესთეტიკა ბოჰემის, საშინელების და მათხოვრობის.

გურამიშვილი თავისუფალია სპარსულ გავლენიდან, ის პირველი ნაციონალური პოეტია.
გურამიშვილის რითმას ახასიათებს სიფაქიზე, ეს რითმა უფრო ორგანიულია, უფრო
ნოყიერია, ვინემ ძველ პოემათა პრტყელი რითმები. გურამიშვილი ისე ხშირად არ იმეო-
რებს ერთ და იმავე რითმას, როგორც რუსთაველი. მისი რითმები უშეტეს შემთხვე-
ვაში ჭალურია, დაკტილური და ხმოვანი. მისი რითმა თოთხმეტმარცვლოვან ლექსში
ხშირად რაინდულია. ათმარცვლოვან ლექსში მისი რითმა შეყვებულა მელანქო-
ლით და უშეტესად ვაჟურია.

რუსთაველის რითმა ფოლადია, გურამიშვილის რითმა შინაა, რომელშიდაც მოსჩანს
სამყარო. რუსთაველის რითმა მიგაფრენს როგორც ჰერანი და ხანდისხან ხრამში
გადაგისვრის. გურამიშვილის რითმა კარუსელია—დატვირთული ზღაპრული ნიღაბი-
ანი სახეებით.

მთელი მისი პოეზია ავტოპორტრეტია, ისე როგორც მისი უკანასკნელი სურათი. სევ-
დის და ატირების შედევრათ უნდა ჩაითვალოს გურამიშვილის შეხანიშნავი „ანდერძი“,
„სულის ამბავი“ და „სულის მოხსენება“. ჩვენი პოეზიის სწორუპოვარი შედევრია—
„კაცის საწუთროსთან ცილობა“, „კაცის სიკვდილითან საუბარი“.

ალიტერაცია უსათუოდ დიდ როლს თამაშობს „დავითიანში“. მომავალი კრიტიკოსი
გამოარკვევს ამა აუ იმ ასოების იშვიათობას და სიხშირეს გურამიშვილის პოემაში.
ჩემის დაკვირვებით მთელ პოემაში ხშირია ასო „მ“—რომელიც ღმუილის—ესე იგი ჩი-
ვილის შთაბეჭდილებას სტოვებს. ხმოვან ასოებიდან ხშირია დავითიანში ასო „ა“—
რომელიც რემბოს დახასიათებით ტრაურულია.

გურამიშვილს აქვს ოცმარცვლოვანი ლექსი, შემდგარი ორ ათმარცვლოვან ლექსიდან:
„ნუ გძინავს სულთ, აწ განიდვიძე, რომ არ შეიქნა ღამპარ შრეტილი“, (121 გვ.)

თექვსმეტ მარცვლოვანი ლექსი, შემდგარი ორ რვა მარცვლოვან ლექსიდან:

„გაბრძანდა კახი-ბატონი, განიდგა კარავ სევანი“, (39 გვ.)

„საფარგონია მგონია, ეს სიტყვა გახთგონია. (65 გვ.)

თოთხმეტ მარცვლოვანი ლექსი, შემდგარი ორ შვიდმარცვლოვან ლექსიდან:

„პაადეო ადეო, გულით მოიწადეო“. (64 გვ.)

თოთხმეტ მარცვლოვანი—შემდგარი რვა მარცვლოვან და ექვსმარცვლოვან ლექსიდან:

„დიდება შენდა დიდება, სახით მზეთა მზეო!“ (63 გვ.)

აქვს ცამეტმარცვლოვანი ლექსი:

„ჩემგან თვალად უარესი შენ შეიყვარე“. 142 გვ.)

ათმარცვლოვანი ლექსი შემდგარი ორ ხუთმარცვლოვან ლექსიდან:

ვინ ხართ ღვთიანი და მადლიანი

კოდ-სახწორ მართალ სწორ-ადლიანი. (202 გვ.)

აქვს თერთმეტმარცვლოვანი ლექსი:

„ცხოვრებასა ჩემსა მით ვატარებდი“. (143 გვ.)

რვა მარცვლოვანი ლექსი:

„ვადიდებ ღმერთსა ზენასა“ (125 გვ.)

ექვსმარცვლოვანი ლექსი:

„იროკა ისამა,

„საბაოთ იწამა

„მამის და ძისამა

„და სულის თქმისამა. (126 გვ.)

ხუთმარცვლოვანი ლექსი:

„მუნ ვერსად ვნახე“ (167 გვ.)

მოყვანილ ციტატების გვერდები აღნიშნულია ზაქარია ჭიჭინაძის 1911 წლის გამოცემის მიხედვით. ეს ციტატები საკმარისად მოწმობენ გურამიშვილის ზომათა სიუხვეს და მრავალფერობას.

გურამიშვილი ინტიმურია, მიგრამ მას ინტიმის გარდა აბასიათებს პერანის გაქანება და ვეფხის სისასტიკე („კაცის სიკვდილთან საუბარი“). გურამიშვილი შებოჭა ასკეტურმა მსოფლმხედველობამ, მან პოეზია მიიღო, როგორც დიდაქტიური მეცნება, მაგრამ მისი ფანტაზია კმნის წამებით აელვარებულ სამყაროს. გურამიშვილი განგებ შეაყენებს თავის ფანტაზიას, ღვთის მორჩილი, დავალებული საბარბით;—მისთვის ფანტასტიური წარმართული იქნებოდა და ამიტომ გურამიშვილს თავის ოცნების სადავე ხელში ეჭირა. თუ მაინც იფეთქებს მასში დემონიური, ეს იმას მოწმობს, რა დიდი პოეტური ცეცხლი ენთო მის სულში.

არტურ რემზომ სინამდვილე გადაიტანა პიზამიდებში, ბოდლერმა შუშის პეიზაჟში, ვერლენმა კალეიდოსკოპში. გურამიშვილმა აირჩია საიქილოთ ორი ვეებერთელა შავი და თეთრი სარკე—ჯოჯოხეთი და სამოთხე. ამ ორ სარკის შუა მისტიურ საქანაოზე ქანაობს გურამიშვილი და ჯოჯოხეთის შავი სარკე აკვლევს მას ისე, როგორც სამოთხის თეთრი სარკე.

პოეზიისათვის განსაკუთრებით ძვირფასია წარსული: ყველა მისი მოგონებები წარსულშია (საბერძნეთი, რომი) და პოეზიისათვის მომავალი მისაღებია იმდენად, რამდენად მასში განზოცრციელდება წარსულის ღიბუნგები და ნაჩრდილები. ეს ფორმულა შემოძლია გავამართლო ბევრი მაგალითებით. გრიგოლ რობაქიძემ პანი გააცოცხლა პოეზიაში, პაოლო იაშვილმა აღადგინა პოეზიაში ცეცხლთაყვანისმცემლობის კულტი, ტიციან ტაბიძემ წარსულით გაანათა თავისი პოეზია (ქალღმას ქალაქები).

ვის შეუძლია დაიტრაბახოს და სთქვას, რომ არ ყოფილა ორეული და პირველად მოველინა კაცობრიობას? თვით უკიდურეს ფუტურისტს კრუჩინიხს ყავს წინაპარი—გოგოლის პეტრუშკა—ჩიჩიკოვის ლაქია და ზლესტაკოვი. (Петрушкѣ нравилось то, о чем читал он, но больше самое чтение, или, лучше сказать процесс самого чтения. Что вот де из букв выходит какое нибудь слово, которое иной раз чорт знает что и значит. Гоголь—Мертвые души. Хлестаков: я, признаюсь, сам люблю иногда заумствоваться: иной раз прозой, а в другой и стишки выкинутся. Гоголь—Ревизор).

მთელი ტერმინოლოგია და პოეზია კრუჩინიხს ნასესხები აქვს გოგოლის დასახელებულ გმირებიდან.

ღორი წლის უკან გრიგოლ რობაქიძემ წარმოსთქვა შესანიშნავი აფორიზმი: — „სიმბოლიზმის დევიზი არის მარადისობა და ფუტურისმის—მომავალი“ სიმბოლიზმი არის ნილაბთა შესაბამეობა. სიმბოლოზე უფრო მაღალი საფეხური არის მითი. მითში სიმბოლო კარგავს საშვალეობის ხასიათს და პოულობს დამოუკიდებელ არსებობას. ამრიგად თანამედროვე პოეზია უბრუნდება წარსულს, (მითი გვიანდერძა წარსულმა საბერძნეთმა) პოლიუსები ზედებიან ერთმანეთს. პოეზიაში არის მარადი ტრიალი—მომავალში მოსჩანს წარსული და წარსულში მომავალი. პოეზიაში იმდენი სახეები და იდეები დაეხეტება, ისინი ისე გულმოდგინეთ დაეძებენ ერთმანეთს, რომ შეხვედრა აუცილებელია. საჭო და თფელია ერთმანეთს დაეძებენ, როგორც გამლეტი და ლოტრეამონი, კრუჩინიხი და ნოვალისი. პოეზიის და ლიტერატურის გმირებს (რომ ისინი მარიონეტები არ იყვნენ) შეუძლიათ დააარსონ თავისი ლანდუფი სამეფო და სრულიად მიგვატოვონ ჩვენ. გურამიშვილი, როგორც ვინჩი იყო მხატვარი და გამომგონი—მას გამოუგონია სარწყავი დი წისქვილის დასაბრუნებელი მანქანა. წარმოიდგენდა თავის თავს კუბოში, როგორც ჯერარ და ნერვალე. (ეპიტაფია თავის თავს) მისი ანდერძი აგრეთვე მოგვაგონებს ჭრანსუა ვიონის სახელგანთქმულ და ირონიულ სასოწარკვეთით სავსე ანდერძებს. პოეზია დიდი სარკოფაგია და დიდებულნი ამ სარკოფაგისა ისე სარგებლობენ ჩვენი ოცნებით, როგორც მათ უნდათ.

დიდია გურამიშვილის კავშირი მეოცე საუკუნის ქართველ პოეტებთან, მაგრამ ეს ცალკე გამოკვლევის საგანს შეადგენს. გურამიშვილი იყო მათხოვრობის ჯამბაზი და იმავე დროს მას არ უთქვამს ერთი ყალბი სიტყვა. დროა დავათხოვოთ მისი მათხოვრობა და ჩავაცვათ მას ჩვენი აღტაცების პორფირი. ძონძები დაიბა მის ტანზე, ის კვითონებს უდაბნოში, როგორც მეფე ლირი. დროა კარდელია ნუგეშით მივიდეს მასთან და დაუბრუნოს დაკარგული სამეფო.

ბრიტონი რობაჰიძე.

ცაცთან ცაბაძეს

შენში იწვიან ძველ ქურუმთა ლოცვის თესლები:
ტკბილად სინელით ესიტყვები გვართა მოიარს.
ხსოვნას გილბოტენ იზიდასი შენ სარეცლები:
ქალდევას სიზმარს რომ აგძელებ ასე ზმორიანს.

ცხელ ზმანებაში: ქვეყნის საშოს თითქო ეცლები:
ცლალი თვალებით „შიში ძველი“ შენთან მოიარს.
წარღვნის სიავით ამღვრეული დაიგვსლები:
სიკვდილის ღრენა ფიქრს დაგიფთხობს როგორც მორიალს.

ლამის გუბეში გაღეშილი ბნელი ქაოსი:
შენში აპირებს მუნჯი რიტმის უზვად ამოცრას,
როს მოგვსმება ლუში ლორწი მისი ზავოსი,—

ყივილით ისერი საიდუმლო სიტყვას საოცარს.
არ შეგეშინდეს ძნელი ცნობის: ბავშო ტიციან:
რომ დიონისო შენი ზუმი ძმად ნაფიცი.

სტამბოლიდან—ბათუმს.

1919, მარტის 21.

ბრიტანიის გემი

„კატოომბა“

ვალერიან გაფრინდაშვალს

შენ გესმის მუდამ ჯადოსანი ხმა შორეული:
სურნელოვანი შენში თითქო ვიდაცა მოჰკლეს.
ორეულების მასკარადზე სიზმარეული
მალვით გინიშნავს შენი ცალი პაემანს მოკლეს.

მოლუშო მასკით შენც იქ მიხვალ თვით ორეული:
მაგრამ მის ადგილს შეეყრები მხოლოდ მის მომკელს.
შიში აგიტანს: გადასძახებ ძველ ეშპედოკლეს:
რომ სიტყვით შეჰკრა ეს ქვეყანა გადარეული.

და შენი ხელი ახელებით ცდას ველარ ითმენს:
უვალ ხრამებში ის მოანგრევს და ბელტავს რიტმებს.
მაგრამ ხანდახან სარკე ხილვას რომ დაგპირდება,—

შენში უეცრად აიშლება მარადი ჭვრივი:
დაგირბილდება მაშინ შენი სონეტი კვრივი:
და უღმობელი უცნობისთვის შენც ატირდები.

მონოლოგი საქართველოზე ნაშუაღამევს 28 სექტემბერს

დავაკვირდები გაკვირვებით შენ მაცდურ სხეულს:
გარდაიცვალენ თურმე შენთვის დიდი გმირები;
რათ აღმაცერობს ჩემი სული ნაცდობი წრეულს?
გმირულათ სიკვდილს ნუთუ ახლა მეც ვეპირები!

სიმტკიცე ძველი ფუქსავატი და იჭვიანი...
გიპირდაპირებ ჩემ სიძულვილს, ხველებას მწარეს.
აგათრევს ღამით ფშარიტზე ქურდი ვიონი
და გიდელივით გადაგკიდებს რქებიან მთვარეს.

საკორწიანო დაქანდება გაყინულ ხელით,
მაგრამ ავია მთვარის ხაშში, სურნელი მღვრია;
შენ გადარჩენას ამ ქოლგაში ამათ ელი,
არყოფნა მოდის. უფსკრულები სიცივით ჰჭრიან.

ვეუზეროთ ერთმანეთს დაიჭვებით: მაგრამ ქურდულათ...
ჩემ დამარცხებით ვერასოდეს ვერ იმამაცებ!
მალე სიკვდილი დაგედება მძიმე ურდულათ
და მონოლოგით ნაშუაღამევს აგაბარბაცებ.

პარალელუმი

მოვლენათა სწორი ასახვა საქმეა ფოტოგრაფიის და მეცნიერების. მათი თავისებურად დალაგება—სტილიზაციაა და მოდერნიზმი. მაგრამ არიან სხვები, რომლებმაც ქვეყანას უცნაურად შეხედეს.

მოვლენების იქით საგნები იზმოარებიან უცხონი. სოფელს დიდი ხანია გაუჩნდა ორეული და მოჩვენებებით დასახლდა ქვეყანა. გაიცრიცა ფირუზის ცა, აინგრა ზურმუხტის ხმელეთი და მოისმა სუნთქვა ქაოსის. აქ აღარ გამოდგება კოდაკის აპარატი, ორი თვალი ადამიანის დაძვლდა. პოეზია და რელიგია იხედებიან მოვლენათა გადაღმა და მათთვის საჭირო შეიქნა ათვისების და გამოთქმის ახალი ფორმები.

მას აქეთ რაც ადამიანმა იგრძნო სოფელი წარმავალი, იგი ჰაერში დაეკიდა და ეძებს მაგარ წერტილს თავის ნიშნის მისამაგრებლად. აქ გაიყო გზები მოგვის და პოეტის: რელიგია ეძებს ნამდვილ ორეულს ქვეყნისას და უნდა ეზიაროს მის უკვდავებას. პოეტმა თავიდანვე იქვის თვალით შეხედა ამ ძიებას. იმან დაიჯერა, რომ ღმერთს ჭეშმარიტს ვერ იპოვის და ეძებს მხოლოდ მის ბუტაფორიას.

ყოველი მოვლენა თავისთავად კენტია და საწყალი. ისინი ცოდვილებივით მოდიან პოეტის ანთებულ თვალებთან და შიშით ელიან მის განაჩენს. პოეტს მინიჭებული აქვს იგრძნოს იმათ გადაღმა დიდი პარალელი უკვდავების. სათითაოდ ამართლებს და ფასს აძლევს სახეებს. მოვლენა პოეტის რეკომენდაციით— დადალული ღირებულებაა.

„აძლევს ჭიშკრებს მე-პოეტი აზნაურობას“.

ამბობს ვალერიან გაფრინდაშვილი. ესაა მისია პოეტის! ქვეყანა ტანჯიანია, ტანჯაა მოვლენათა წარმავლობისათვის. პოეტმა უნდა შექმნას მაგარი ფონის ილახუზია, რომ შიალურსმოს წარმავალი. ჭეშმარიტად მოვლენათა ჯვარცმა შეიქმს კათარზისს ბარათაშვილის სულისას.

პოეზიაში მოვლენები იწმინდებიან და ჩარადიულის შრიალი ისმის იმათ-იქიდან. ნივთები აითვისებიან, როგორც ნიშნები გამოუთქმელის და სახეები ხდებიან ღირებულებათ.

მაგრამ უკვე ტრადიციულია ქორი პოეზიის დაპირისპირებისა სტილისტიურ პროზასთან. მარცვლების ერთი ზომით გადამთვლული არაა პოეტი. პოეტია ის, ვინც იგრძნო ფენომენალობა სამყაროსი და აჩრდილი მარადიულის. პოეტია, ვინც კოშკები აუგო ეამთა სიაცეს და როსტომ მანველიძე ბუზართან გაათბო. გამოთქმის საშუალება სტილის საკითხია მხოლოდ.

პოეტი მოგვია და მისტიფიკატორი რამოდენიეთ. ის არ გვაჩვენებს ჭეშმარიტ ორეულს ქვეყნისას. ის მხოლოდ გვამცნობს მის შესაძლებლობას და არღევინის კოლპაკში დასტირის კარტონის სატრფოს.

პოეტი არ შეიძლება იყოს ნატურალისტი. ის, ვინც ენდობა ორ თვალს, ვერ იგრძნობს უფსკრულებს ნივთების შუა. ნატურალიზმის დამსახურება ისაა, რომ იმან პირველათ დაინახა სიმბინჯე. სინამდვილე მაბინჯია, მაგრამ სიმბინჯის ფოტოგრაფია არაა ესთეტიური ღირებულება. ნატურალიზმმა მოიტანა აწინდელ პოეზიაში ეს უცხო ხილი და საჭირო შეიქნა მისი ესთეტიური გამართლება.

ათვალწუნებული მოვლენები ბოდლერის „ბოროტების ყვავილების“ და ვერლენის ცოდვიანი ლექსების შემდეგ ახალ სურნელებას აკმევს. ტიციან ტაბიტემ ორპირის სანაოებში ციებას სხვა სიყვითლე მისცა და ღვდელსა და მალაქარიას სამუდამოთ ჯვარი გადასწერა.

ნატურალიზმი ჰგულისხმობს პოზიტივიზმს და ქვეყნის მთლიანობას. პოეზია არასოდეს არ იქნება პოზიტიური. იგი მისტიციზმია და კაბალისტიკა ნიშნების. ნატურალიზმი სტატიურია, პოეზია — დინამიური. პოეზია ქმნის ახალ ღირებულებას.

პოეტის აზროვნება მეტაფორულია. პოეტი ეძებს ნივთების ფარულ დამოკიდებულებათ და ქმნის პარალელურ შეფარდებებს. ნატურალისტის ერთიან ქვეყანას არ ემჩნევა ფენომენალობა. სანამ გვაქ ერთი შეფარდება $\frac{A}{B}$, იგი მაგარია და მძიმე. როდესაც ითქმის მისი თანასწორი $\frac{C}{D}$, როდესაც შეიქმნება რეალობის შესაბამისი სახეები, მაშინ იგრძნობა დენა უამთა და უცნაურად ამჩატებულ ნივთების კადრილს მიყვება დაბერებული სახე სამყაროსი. ფარდა გადაეხდება საიქიოს და მის წინ ვდგევართ ტრაგიულ სილუეტებათ.

რეალობა, მეტაფორათ გაგებული, იცრიცება და ხდება გამჭვირვალე. მაშინ დავდგებით პირისპირ ქაოსთან და მას უნდა დავარქვათ ახალი საშინელი სახელი. ინდივიდი მოვლენა იშლება მარადიულში და ეს კოსმიური გრძნობაა წმინდა ესთეტიური განცდა.

სიმბინჯე გადაიქცა ახალი პოეზიის მთავარ თემად. სიმბოლიზმის თეორიებში მოთავსდა რეალიზმი (*realibus ad realiora*) და რკინით და ფოლადით გაშვეებული ქალაქები მატერიალურ სიმძიმეს ჰკარგავენ ემილ ვერხარნის კეთროვან ლექსებში და შირაყებათ გადაქცეულნი ახალ თრთოლვას იწვევენ. პოეზია გვაგრძნობიებს მთელ პირობითობას ქვეყნისას და გვებადება სურვილი, რომ ეს მაბინჯი ნიღაბი გადავხადოთ მის უთქმელ ქვედაპირს. სიმბინჯე რეალობაა და მეტაფორაში იგი საშუალებაა მისტიური განცდის.

პოეტისათვის ლურჯი ფარდა გაიხა, მაგრამ იმის გადამა ის გვიჩვენებს ყალბ სასძლოებს და გვაჯერებს თავისი გატაცებით. ვალერიან გაფრინდა-შვილის თქმით — პოეტი აშორდია და მისი სახეები — ყალბი აზნაურები. პოეზია ქვეყნის მეტაფორიული გამართლებაა.

Terror antiquus

I

ჩვენი ღროის პოეტს გაბედულათ შეჰყავს ლირიკაში საშინელი და მახინჯი სახეები. ჭრანსის ჭამესი ნატრობს გირებთან ერთად სამოთხეში შესვლას. ვერლენმა თავის „კალეიდოსკოპში“ მთხაწამლა ჰაერი შარდის სუნით. ბოდლერი ცხენის ლეშს აღიღებს და სტოვებს უწყურადღებოდ ბანოვანებს. იგივე ბოდლერი აღიარებდა შავი ვენერის კულტს. გოტმანმა ქალის მანკენი შეიყვარა და რაინდულად დაჩოქილი ეფიცებოდა მას ერთგულებას. ლოტრუამონის მუბა არის მშვენიერი გომბეშო. არიან სხვა პოეტებიც, რომელნიც კატებივით ერიდებიან ტალახს და უთუოდ ხელთათმანი აცვიან. მაგრამ პოეტის გიგანტებს ედგარ პოეს და მაღარმეს სახე გამურული აქვთ და იმათ არ ეშინიათ სიმახინჯის, რადგან მიხვდნენ სამუდამოთ, რომ სიმახინჯე კმნის ახალ სილამაზეს. ეს სასწაული სიმახინჯის ფერისცვალებისა ხდება ზედმიწევნით ლირიკაში, ეპოსში კი, თუნდაც ავტორი გენიალური მხატვარი იყოს, სიმახინჯე რჩება სიმახინჯეთ—მაგალითად გოგოლის ტიპები. ლირიკამ გარდაკმნა მთელი რიგი მახინჯ სახეების და აზიარა ისინი ესთეტიკას. ვოლტერი ამბობდა: ჩემი იდეალი არის გომბეშო. შექსპირი ამბობს მაკბეტში: საშინელი მშვენიერია და მშვენიერი საშინელია. ჰიუგო ფიქრობდა, რომ სიმახინჯეს აქვს ათასი ფორმა, მაშვენიერს კი—ერთი. მახინჯს დიდი კავშირი აქვს საშინელთან. მახინჯი საშინელია, საშინელი კულტია თანამედროვე ხელოვნების. საშინელებას ბერძნულ ქანდაკებაში და ტრაგედიაში დიდი ადგილი უჭირს—მაგალითად ლოკონი, მეფე ოიდიპო, პრომეთე. ანტიურ ტრაგედიის თავადებმა ესხილმა, სოფოკლემ და ევრიპიდმა იკოდენ იდუმალებათ საშინელის და მას დიდ ადგილს უთმობდნენ თავის შემოქმედებაში. პომპროსის სფინქსები და ციკლოპები მახინჯი სახეების გამოფენაა. ბავრატის ტაძრის ნანგრევები სიმახინჯის შედეგია, როგორც ნოტრ-დამის ბრწყინვალე კიშერები.

ბოდლერის ჰიპნი მშვენიერებას“ საშინელების აპოთეოზია. არსებობს დიდი კავშირი თანამედროვე ლირიკის და ანტიურ ტრაგედიის შორის.

ეს ტრაგედია და ლირიკა აღიარებენ საშინელების კულტს. ჩვენი დროის ლირიკა ანტიურ ტრაგედიის მაგიერობას ასრულებს. გრძნობას, რომელსაც განიცდის ტრაგედიის მაყურებელი, არისტოტელმა დაარქვა კათარსისი. ლირიკა არის განსაწმენდელი.

ის რაც ცხოვრებაში ღამაზია, ხშირად პოეზიაში მახინჯია და რაც სინამდვილეში მახინჯია, ხელოვნებაში მშვენიერია. ღამაზი და მშვენიერი ერთი და იგივე არ არის. მშვენიერება შექმნა ხელოვნებამ და ის ხელოვნების კათეგორია არის, სიღამაზე კი არის ცხოვრების კათეგორია. ხდება ასეც, რომ პოეზიაში ღამაზი მშვენიერს უსწორდება, რომელთანაც მეტი კავშირი აქვს. მაგრამ მეტ აქტივობას იჩენს ხელოვანი, როდესაც შეჰყავს მახინჯი ხელოვნების სფეროში და მშვენიერ მოვლენად აქცევს. ხელოვნებაში მახინჯი არ კარგავს თავის გარეგან ატრიბუტებს, თავის ფორმას, მაგრამ მისი შინაარსი სულ სხვა არის და ესთეტიურია ის ემოცია, რომელსაც ჩვენ ვიღებთ მახინჯიდან ხელოვნებაში. ბუნებაში სიმამინჯეს ჩვენ ვაფასებთ ფორმის თვალსაზრისით, ხელოვნებაში კი როგორც ფორმის ისე შინაარსის თვალსაზრისით. როგორ ხდება ეს სასწაული, როდესაც მახინჯი გადადის მშვენიერში და მის ადგილს იჭერს? ამაზედ ბევრ პასუხს იძლევიან. ამტკიცებენ, რომ მახინჯი არის მშვენიერის ქვედა საფეხურის დარღვევა უფრო მაღალი საფეხურის მისაღწევად. ჰიუგო ამბობს: მახინჯი არის რგოლი იმ ჰარმონიის, რომელსაც ჩვენ ერთბაშად ვერ ვითვისებთ. შეუღწევი ნუსხავდა მშვენიერს, როგორც დამახასიათებელს. ბალზაკის აზრით ღამაზი წარმავალია, მახინჯი კი მარადი. შეიძლება აგრეთვე ავხსნათ ესთეტიური გრძნობა, რომელსაც იწვევს მახინჯი კონტრასტის კანონით, ესე იგი მახინჯი როგორც დისჰარმონიული არის პირობა მშვენიერის—ჰარმონიულის.

დოსტოვესკი (მისი ტანჯის კულტი ენათესავება მახინჯის კულტს) ამბობდა: პროზაული, მეტად პროზაული ფანტასტიურში გადადის. ამ თვალსაზრისით ჩვენ შეგვიძლია გავიგოთ მახინჯი, როგორც არა ჩვეულებრივი, ახალი. ბოლოს და ბოლოს ხელოვნება იმდენად არის მისაღები, რამდენად იძლევა ის საიჭიოს წინაგრძნობას. მახინჯი ირრაციონალია და ის აკმაყოფილებს ჩვენს პოეტურ მოთხოვნილებას და ლტოლვას საიჭიოსადმი.

II

ჩვენ სულში ერთი წუთით არ შერყეულა მშვენიერების გრძნობა. სიმამინჯე ჩვენ გვესმის როგორც სიმბოლო და როგორც ირონია. მახინჯს ჩვენ ყოველთვის ვგულისხმობთ, როგორც მოვლენის ზედაპირს, როგორც ფანტასტიურ ნიღაბს. ჩვენ არ გვიტაცებს ის, რაც პირდაპირი სახით გვევლინება—ჩვენ გვინდა ნიღაბი. ყველაზე უფრო საშინელი და ირონიული

ნიღაბი მშვენიერის არის სიმბინჯი. ზღაპრებში ბავაყი გადაიქცევა დედოფლად. მაბინჯში დატყვევებულია და იტანჯება მშვენიერი სული, რომელიც განთავისუფლებული უნდა იქნას ხელოვნების ჯადოქრობით. ჩვენი ცხოვრება მაბინჯი ანაჲელია მეორე იდეალური სამყაროსი, რომელსაც პლატონი ჩვენს პირველყოფილ სამშობლოს უწოდებს. მაბინჯს მეტი კავშირი აქვს ქრისტიანულ და არა ანტიურ კულტურასთან; ქრისტემ აღიარა როსკიპი, კეთრთუანო, მათხოვარი და დააყენა ისინი ფარისევლებზედ უფრო მაღლა. არის ორი წყარო: ლამაზი და მაბინჯი, რომელთა ბედნიერ შეერთებიდან იბადება ერთად ერთი მშვენიერება. თავის უცდავ სონეტში „შესაბამება“, რომელიც სიმბოლიზმის მთელ თეორიას შეიცავს, ბოდლერი ამბობს: არსებობს კავშირი შორეულ საგანთა შორის; როდესაც პოეტი ამ საიდუმლო კავშირს, (მაღარმეს სიტყვით—ანალოგიას) ნახულობს, ჩვენ განვიცდით მარადისობის გრძნობას. ხელოვნებაში ხედება ერთმანეთს ორი წინააღმდეგი მოვლენა—მაბინჯი და ლამაზი და ამ მისტიურ შეხვედრიდან იბადება ახალი ესთეტიკა.

მაბინჯი არის ვახური დასაწყისი, ლამაზი—აღორი. პირველში სჭარბობს იდეია, მეორეში კი ფორმა.

შემოქმედება ქიმიური პროცესი არის, რომელშიდაც სხვადასხვაგვარი ელემენტებიდან იქმნება ახალი ნივთიერება. პუშკინის „ქეიფი ვამიანობის დროს“, ტიუტჩევის მალიარია, ედგარის მოთხრობები, ბოდლერის ყვავილები, ამოკალიპსი, როპსის და გოიას სურათები მაბინჯის გამარჯვებაა ხელოვნებაში. სინამდვილე თავისთავად მაბინჯია—ლიოიკა ამართლებს ამ სიმბინჯს და მასში ნახულობს თავის იდეალს. ლოტრეამონის გომბეშო უფრო ანათებს პოეზიაში, ვიდრე შილერის რიტორიკა. სალომეია, ლიგურია, ლედი მაკბეტ გვაფიწყებენ გრეტიზს და დეზდემონას. ესთეტიკის წინაშე ბაირონს გაამართლებს მხოლოდ მისი „კაენი“ და მისი კოტლი ფენი. იმით შეღებილი და ცალი თვალთ ბრმა ავაკი უფრო მისაღებია ჩვენთვის, ვიდრე სულიკოს ახალგაზდა ავტორი. წინამურის ტრაგედია მთლიანად პიელთა სიმადლებზე აიყვანა ილია და დაჩრდილა მისი ბანალობას. შეღლის სინაზე დაგვაფიწყა ლაფორგის სინაზე, რომელსაც ლოყები აწითლებული აქვს ტლექით. თანამედროვე პოეზიამ ისურვა მოვლინებოდა კაცობრიობას მაბინჯ ნიღაბით, მაგრამ ამ ნიღაბიდან იყურებიან ბეატრიჩეს თვალები. სილამაზე ათასჯერ გაკოტრდებოდა აქამდი, რომ მას არ ეხმარებოდეს სიმბინჯე. უკანასკნელი არის გადაბრუნებული საზე სილამაზის. დღეს პოეზიას ქმნის ბოჭემა. ამ პოეზიას მედუზის საზე აქვს. ბოჭემამ გარდაქმნა თავისი სიღარიბე და კეთილშობილ აჩრდილად აქცია სიგიჟე და თვითმკვლელობა.

ლამაზი უშუალოა და პრიმიტიული, მაბინჯი რთულია და სიმბოლიური. მაბინჯი დინამიურია, ლამაზი სტატიურია. მაბინჯი, როგორც უცნაუ-

რობის წყურვილი არის ზიდი სინამდვილის და საიქიოს შორის. წერონი მაზინჯი იყო: ახლა ის უფრო მომხიბლავია, ვიდრე მარკ ავრელი და პეტრონიუსი. დანტეს ჯოჯოხეთი მაზინჯია, მაგრამ ხელოვნებისთვის ის ძვირფასია, როგორც სამოთხე და სამოთხეზე უფრო მშვენიერია. ედგარის ყორანმა დააბნელა სამყარო და მთელი პოეზია დანავსა. დოსტოევსკის ილიოტი ფუტურისტების წინამორბედია და ეპილეპსია შედის ფუტურიზმის პროგრამაში. მთელი ფუტურიზმი მაზინჯის ქადაგებაა, რამდენად ის უარყოფს გონიერ ხელოვნებას და იცავს გონების გარეშე მდგომ პოეზიას. მარადოქსი ამბობს: ახლა რომ პოეტმა ქალი შეიყვაროს, მას უთუოდ უნდა პქონდეს ერთი ხელი, როგორც ლუვრის ვენერას. ის უნდა იყოს ან კოკლი, ან მუნჯი, ან ელამი, რადგანაც მხოლოდ მაზინჯ ქალს შეუძლია აამღეროს პოეტი და ათქმევინოს გედის სიმღერა.

შეიძლება მოყვანა ურიცხვ მაგალითების, რომელნიც უმკვიდრებენ სიმაზინჯეს ხელოვნებაში დიდ ადგილს, ტანტს თუ არა. სიმაზინჯე არსად არ არის ისე ფანტასტიური, როგორც ლირიკაში. ეპოსში ის უფრო რეალურია და მიტომ უფრო მიუღებელია. მომავალ პოეზიაში კიდევ უფრო გაბატონდება სიმაზინჯე, თუმცა ის თავის კავშირს მშვენიერებასთან არ დაკარგავს. ხელოვნების სფეროში სიმაზინჯე სრულიად ზნეობრივი მოვლენაა და ცხოვრების უზნეობასთან საერთო არა აქვს რა. სილამაზის მარადი იდეალი არ არსებობს. ჩინელები და იაპონელები თაყვანს სცემენ მაზინჯ კერპებს. ჩინეთში ყველაზე ლამაზ ქალად ითვლება ის ქალი, რომელსაც უფრო დამაზიჯებელი და პატარა ფეხები აქვს. შეიძლება მომავალმა ესთეტიკამ სრულიად უარყოს ის ხელოვნება, რომლითაც ჩვენ ვამაყობთ.

ჩვენ გვწამს, რომ ხელოვნება კიდევ უფრო გააღრმავებს თავის შინაარსს და ეცდება მთელი სინამდვილის გარდაქმნას. მაზინჯი სახე თანდათან უფრო კეთილშობილი გახდება. იქნება იმდენი სილამაზე, რამდენიც კაცი და ნივთი არსებობს. ხელოვნება გააღმერთებს მთელ ქვეყანას და როგორც ქრისტე განკურნავს კაცობრიობას ყველა სენებიდან. დადგება დღე და სამყარო, როგორც მსახიობი მოიცილებს სახიდან დამპალ ნიღაბს და პირვანდელ იდეალურ სახეს დაიბრუნებს.